

Yetişkin Kadınlarda Algılanan Baba Reddi, Öz-Tiksinme, Öz-Şefkat ve Bozulmuş Yeme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Melis Nur Bahçeci¹, Cumhuri Avcil², Oğuzhan Herdi³

Bahçeci, M. N., Avcil, C. ve Herdi, O. (2024). Erişkin kadınlarda algılanan baba reddi, öz-tiksinme, öz-şefkat ve bozulmuş yeme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Nesne*, 12(31), 59-68. doi: 10.7816/nesne-12-31-04

Anahtar kelimeler
Algılanan baba reddi, öz-şefkat, öz-tiksinme, yeme tutumları

Keywords
Perceived father rejection, self-compassion, self-disgust, eating attitudes

Öz

Yeme tutumu, gıda tüketimiyle ilişkili bireyin sahip olduğu duygusal, bilişsel ve davranışsal eğilimler olarak tarif edilir. Bireyin günlük yaşam işleyişini olumsuz yönde etkileyen ve yaşam kalitesini düşüren eğilimler olduğunda ise bu duruma bozulmuş yeme tutumu denilmektedir. Bu çalışmanın amacı yetişkin kadınlarda algılanan baba reddi, öz-şefkat ve öz-tiksinme yeme tutumları arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Türkiye'den 18-65 yaş arası 383 kadın çalışmaya dahil edilmiştir. Çevrimiçi bir yöntem kullanılmış ve Yeme Tutumları Testi-26 (YTT-26), Yetişkin Baba Kabul-Red Ölçeği-Baba Formu (Yetişkin EKRO-Baba), Öz Şefkat Ölçeği-Kısa Form (ÖŞÖ-KF) ve Öz-Tiksinme Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Form (ÖTÖ-RF) sosyodemografik veri formu ile birlikte sunulmuştur. Kolmogrov-Smirnov testine göre ölçek puanları normal dağılım göstermediği için parametrik olmayan istatistiksel analizler kullanılmıştır ve ayrıca doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. 383 Türk kadın üzerinde yapılan çalışmada, medeni durum, baba ilişkili faktörleri ve Yetişkin EKRO-Baba, ÖŞÖ-KF ve ÖTÖ-RF ile yeme tutumları arasında anlamlı istatistiksel ilişkiler tespit edilmiştir. Yeme tutumlarındaki bozulmanın düzeyini yordamak adına Yetişkin ERKÖ-Baba, ÖŞÖ-KF ve ÖTÖ-RF ile oluşturulan model varyansın %28,8'ni açıklamakta olup model içerisinde algılanan baba reddi düzeyi ve öz-tiksinme skorları anlamlı çıkmıştır. Bulgularımız, algılanan baba reddi, öz-tiksinme ve bozulmuş yeme tutumları arasında pozitif bir korelasyon olduğunu, buna karşın öz şefkat ile negatif bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, algılanan baba reddi ve öz-tiksinme, bozulmuş yeme tutumu anlamlı olarak yordamaktadır ve gelecekteki araştırma arayışları için kritik bir alanı işaret etmektedir.

Investigating the Relationship Between Perceived Father Rejection, Self-Disgust, Self-Compassion and Disordered Eating Attitudes in Adult Women

Abstract

The eating attitude is one's emotional, cognitive and behavioural tendency related to consuming food. It is termed as disturbed eating when eating attitudes of individual negatively effects life quality and functionality. The present study aims to investigate the relationship between perceived paternal rejection, self-disgust, self-compassion and eating attitudes in adult women. 383 women aged 18-65 from Turkey were recruited. An online methodology was used and Eating Attitudes Test-26 (EAT-26), Adult Paternal Acceptance-Rejection Questionnaire-Father Form (APARQ-F), Self-Compassion Scale-Short Form (SCS-SF), and Self-Disgust Scale-Revised Form (SDS-RF) were disseminated alongside a sociodemographic data form. According to Kolmogrov-Smirnov analysis, scale scores distributed non-normal, non-parametrical statistical analyses and linear regression analyses were conducted. In a study of 383 Turkish females (median age: 28 years), significant correlations were identified between marital status, paternal factors, and various psychological scales including APARQ-F and SDS-RF, pointing to a notable influence on eating attitudes. Regression analyses further indicated that 28.8% of the variance in EAT-26 scores, a measure of disordered eating attitudes, could be explained by APARQ-F and SDS-RF scores, highlighting the substantial impact of perceived paternal rejection and self-disgust in predicting disturbed eating patterns. Our findings underscore a positive correlation between perceived paternal rejection, self-disgust, and disordered eating attitudes, contrasted by a negative correlation with self-compassion. Notably, perceived paternal rejection and self-disgust emerged as significant predictors of disordered eating attitudes, marking a critical area for future investigatory pursuits.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 27 Eylül 2023

Düzeltilme tarihi: 30 Kasım 2023

Kabul tarihi: 01 Şubat 2024

Yazar Notu: Bu çalışma birinci yazarın üçüncü yazar danışmanlığında yürüttüğü tez çalışmasından üretilmiştir.

DOI: 10.7816/nesne-12-31-04

¹ Uzman Klinik Psikolog, melisbhc(at)gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-0639-5760>

² Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi, Psikoloji, cumhur.avcil(at)antalya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9237-1201>

³ Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim Üniversitesi, Psikoloji, oguzhan.herdı(at)antalya.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0101-2663>

Yeme tutumu, gıda tüketimiyle ilişkili bireyin sahip olduğu duygusal, bilişsel ve davranışsal eğilimler olarak tarif edilir. Bireyin günlük yaşam işleyişini olumsuz yönde etkileyen ve yaşam kalitesini düşüren eğilimler olduğunda ise bu duruma bozulmuş yeme tutumu denilmektedir. Bu kavram kapsamında yiyeceklerle ilgili takıntılı ve ruminatif düşünme hali, açlıkla ilişkili kaygı, yiyecek seçiminde zorluk, başa çıkma mekanizması olarak yiyeceklere güvenme, aşırı yemek yeme ve kilo ile ilgili gerçekçi olmayan inançlar gibi belirtiler sayılabilir (Cordero ve Israel, 2009). Bazı araştırmalar bozulmuş yeme tutumlarının yeme bozukluğu gelişimi için risk faktörü olabileceğini öne sürmektedir. (Calam ve Waller, 1998; Leon ve ark., 1993). Aynı zamanda araştırmalar bozulmuş yeme tutumlarının kadınlarda daha yaygın olduğuna işaret etmektedir (Alison ve Park, 2004; Delene ve Brogowicz, 1990; Johnson ve ark., 2004; Keski-Rahkonen ve Mustelin, 2016).

Birçok araştırma, anne-kız ilişkisinin yeme bozuklukları üzerindeki etkileriyle ilgilenmiştir (Bachar ve ark., 2008; Bauer ve ark., 2013; Canetti ve ark., 2008; Mushquash ve Sherry, 2013; Ogden ve Steward, 2000). Ancak son zamanlarda babanın ebeveynlik tarzının da yeme davranışları üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar rapor edilmiştir (Canals ve ark., 2009; McVey ve ark. 2002). Rowa ve ark., (2001) yeme bozukluğu olan kadınların babalarının sıklıkla aşırı korumacı ve müdahaleci olarak algıladıklarını gösterirken Jones ve ark. (2006) bulimik eğilimler ve beden memnuniyetsizliği ile babanın sıcaklığını daha az algılama ve algılanan baba reddinin yüksek düzeyde olması arasında bir ilişki ortaya koymuşlardır.

Ebeveyn Kabul-Ret Teorisi (EKRT), algılanan baba tutumları ile yeme tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bu çalışma için teorik bir çerçeve görevi görmektedir. EKRT, bireylerin bakım ve destek gibi temel ebeveyn tutumlarının nasıl algıladıklarını kavramsallaştırmakta öne sürülen bir teoridir. Bu teori çerçevesinde, ebeveyn kabulü çocuklara karşı sıcaklık, şefkat ve destek gösterilmesi olarak tanımlanırken, bunların yokluğu ebeveyn reddi olarak tanımlanır (Rohner ve ark., 2012). EKRT ebeveynliğin iki temel boyutunu tanımlar: a) sıcaklık ve b) kontrol. Sıcaklık boyutunda sevgi, şefkat, ilgi ve yakınlık ile karakterize edilen ebeveyn davranışları “kabul” anlamına gelirken, bu özelliklerin yokluğu “reddetme” anlamına gelir. Kontrol boyutunda, çocuğun davranışları üzerindeki aşırı sınırlamalar “kontrol” anlamına gelirken, sınırlamaların eksikliği ile karakterize ebeveyn “izin verici” olarak tanımlanır. Daha önce yapılan çalışmalar yeme tutumları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye dair farklı bulgular rapor etmişlerdir. Tıkınırcasına yeme bozukluğu (TYB) olan obez kadınları kapsayan bir çalışmada, bu kadınların babalarını TYB olmayan obez kadınlara kıyasla daha reddedici olarak algıladıkları, ancak annelerine ilişkin algılarında böyle bir fark olmadığı bulunmuştur (Dominy ve ark., 2000). Dördüncü sınıf çocukları üzerinde yapılan bir başka çalışma, ebeveyn reddi ile duygusal yeme arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Schuertzmann ve ark., 2008). Vandewalle ve arkadaşları (2014) obez gençlerde sadece anne reddinin duygusal yeme ile ilişkili olduğunu bulmuştur.

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin yeme tutumları üzerindeki etkisi araştırmalara konu olsa da bireysel psikolojik faktörlerin, özellikle de benlik kavramının bu denklemdeki rolü önemlidir. Bu çalışmada, benlik kavramı kapsamındaki iki yapıya odaklanılmaktadır: a) öz-şefkat ve b) öz-tiksinme. Bu iki spesifik yapının seçilmesinin gerekçesi, EKRT’de ana hatlarıyla belirtilen temel boyutlarla uyumlu olmasıdır. EKRT’ye göre sıcaklık ve şefkat “kabulün” temel unsurlarıdır, dolayısıyla bunun benlikteki karşılığı olarak öz-şefkat seçilmiştir. Ebeveyn reddini eşleniği olarak ise öz-tiksinme seçilmiştir. Öz-şefkati, özellikle başarısızlık ve yetersizlik anlarında kişinin kendisine karşı şefkat göstermesidir (Neff, 2003a). Buna karşılık, içsel değerlendirmeler kişinin fiziksel veya davranışsal özelliklerinin utanç verici olduğuna işaret ettiğinde öz-tiksinme ortaya çıkar (Overton ve ark., 2018). Literatür, öz-şefkatin yeme bozukluklarıyla ilişkili sonuçları

doğrudan azaltarak ve uyumsuz sonuçlara yol açan risk faktörleri zincirini kesintiye uğratarak yeme patolojilerine karşı koruyucu bir faktör olarak hareket ettiğini göstermektedir (Braun ve ark., 2016). Diğer taraftan, yeme bozukluğu olan bireylerde yüksek düzeyde kendinden ve yemekten tiksime olduğu gözlemlenmiştir (Bektaş ve ark., 2022).

Bilgimiz dahilinde, algılanan baba reddi ile yeme tutumları arasındaki bağlantıyı inceleyen ampirik çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Babayla kurulan ilişkinin birey tarafından nasıl algılandığı ile bireyin kendisine karşı sergilediği şefkat ve tiksime tutumlarının bir arada ele alındığı çalışma bilginiz dahilinde bir araştırma yoktur. Kadınların hem kendisine dair tutumları hem de babalarını nasıl algıladıklarını bir arada ele almak yeme tutumları ile hem bireysel hem de ilişkisel algılar arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koyacaktır. Bu da kadınlardaki yeme tutumlarına dair birden çok boyutu bir arada ele alması anlamında önemli olacaktır. İBu çalışmada yetişkin kadınlarda algılanan baba reddinin, öz-şefkat ve öz-tiksimelemenin yeme tutumları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamaktayız. Buna göre hipotezlerimiz a) bozulmuş yeme tutumları ile algılanan baba reddi ve kendinden iğrenme arasında pozitif bir korelasyon vardır, b) bozulmuş yeme tutumları ile öz-şefkat arasında negatif bir korelasyon vardır, c) algılanan baba reddi, öz-tiksime ve öz-şefkat bozulmuş yeme tutumlarını anlamlı olarak yordamaktadır.

Yöntem

Katılımcılar

Örnekleme dahil olan katılımcılar Türkiye’de yaşayan kadınlardır. Örneklem büyüklüğü, hipotezler doğrultusunda .18 korelasyon rho değerine dayanarak, .05 alfa hata olasılığı ve .95 1-beta hata olasılığı ile 349 olarak belirlenmiştir. Veriler Ocak-Mayıs 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Dahil edilme kriterleri olarak kadın olmak, 18-65 yaş arasında olmak ve gönüllü olmak olarak belirlenmiştir. 383 katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Bilgi Formu: Form araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olup yaş, medeni durum, katılımcıların ve babalarının eğitim durumları ve babalarının hayatta olup olmadığına dair sorular içermektedir.

Yeme Tutum Testi -Kısa Form (YTT-26): Orijinali Garner ve Garfinkel (1979) tarafından geliştirilmiş olup 6’lı likert formunda 26 madde içeren bir ölçektir. Ölçekten yüksek puan almak bozulmuş yeme tutumuna işaret etmektedir. Ölçeğin yapısı gereği toplam puan sadece ikinci bölümden elde edilen skorlar ile hesaplanır. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Ergüney-Okumuş ve Sertel-Berk (2020) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği- Baba Formu (Yetişkin EKRÖ-Baba): İlk olarak Rohner (2016) tarafından geliştirilen 60 maddelik ölçek daha sonra 24 maddeye kısaltılmıştır. Bu çalışmanın amacı doğrultusunda baba formu kullanılmıştır. 4’lü likert (1-4) formunda olan ölçek algılanan baba reddini dört boyutta değerlendirmektedir: sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal ve ayrışmamış ret. Toplam puanı, tüm alt boyut puanlarının toplanması ile bulunmaktadır. Toplam puan hesaplanırken tüm sıcaklık/şefkat puanlarının ters kodlanması gerekmektedir. Yüksek puanlar algılanan baba reddi düzeyini yüksek olduğuna işaret etmektedir. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Dedeler ve ark. (2017) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur.

Öz-Şefkat Ölçeği Kısa Form (ÖŞÖ-KF): Neff'in (2003b) orijinal Öz-Şefkat Ölçeği'nden türetilen ÖŞÖ-KF, öz-sevecenlik, öz-yargılama, paylaşımların farkında olma, izolasyon, bilinçlilik ve aşırı özdeşleme olmak üzere altı boyutu değerlendiren 12 maddede oluşmaktadır (Raes ve ark. 2011). 5'li likert formundan oluşan ölçekten yüksek puan almak öz-şefkatin yüksek olduğuna işaret eder. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Barutçu Yıldırım ve ark. (2023) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı.92 olarak hesaplanmıştır.

Öz-Tiksinme Ölçeği-Revize Form (ÖTÖ-RF): İlk olarak Overton ve ark. (2008) tarafından geliştirilen ölçek ve Powell ve ark. (2018) tarafından revize edilmiştir. Ölçek 21 maddeden oluşan 7'li likert formundadır. İki alt boyutta öz-tiksinmeyi değerlendiren (fiziksel ve davranışsal) ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Bahtiyar ve Yıldırım (2019) yapmıştır. Bu çalışmada hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .85 olarak bulunmuştur.

İşlem

Antalya Bilim Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul'undan (Karar No:2022/55, Karar Tarihi: 07.12.2022) onay alındıktan sonra sosyodemografik veri formu ve diğer ölçekler Google Form'a uyarlanmıştır. Form ile ilişkili bağlantı linki Instagram, X ve WhatsApp üzerinden sunulmuştur. Bağlantıya tıklayan katılımcının karşısına ilk olarak bilgilendirilmiş gönüllü olur formu çıkmıştır ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan kişilere sırasıyla ölçekler sunulmuştur. Bir ölçeği tamamlamadan bir diğerine geçilemediği için veri kaybı olmamıştır. Form ve ölçekleri doldurma sürecinin tamamı yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Sosyodemografik veri formu ve ölçeklerden elde edilen puanlara ilişkin tanımlayıcı analizler yapılmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi ile sürekli değişkenlerin dağılım paterni incelenmiştir. Ölçek toplam puanları Kolmogrov-Smirnov testine göre normal dağılım paterni göstermediğinden iki grup arası ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U, sürekli değişkenler arası korelasyon için Spearman korelasyon testi kullanılmıştır. Algılanan baba reddi, öz-tiksinme ve öz-şefkatin bozulmuş yeme tutumları düzeyi üzerindeki yordayıcı etkisi için enter yöntemi ile çoklu doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Bu değişkenler arasındaki olası korelasyonları test etmek için çoklu doğrusallık analizleri yapılmıştır. Analizler için IBM SPSS versiyon 22.0 kullanılmıştır. .05'ten küçük p değeri istatistiksel anlamlılık olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların hepsi kadın olup yaş ortancası 28 (min:18-maks:65). Babalarının yaş ortancası ise 58'dir (min: 38- maks: 93). Katılımcıların %68,1'i evli olup (n=261) %11,7'si (n=45) 12 yıl ya da daha azı süre eğitim almıştır. Katılımcıların %86,9'unun (n=333) babası sağ olup %38,6'sı (n=148) 12 yıldan fazla eğitim almıştır. Tablo 1'de ölçek skorlarına ait tanımlayıcı veriler sunulmuştur.

Tablo 1
Ölçek Puanlarına Dair Tanımlayıcı Veriler

	Median	Min.	Maks.
YTT-26	11	0	58
Yetişkin ERKÖ-Baba	41	24	96
ÖŞÖ-KF	34	13	60
ÖTÖ-RF	36	19	87

YTT-26 (Yeme Tutumları Testi-26), Yetişkin EKRÖ-Baba (Yetişkin Baba Kabul-Red Ölçeği-Baba Formu), ÖŞÖ-KF (Öz Şefkat Ölçeği-Kısa Form) ve ÖTÖ-RF (Öz-Tiksinme Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Form)

Korelasyon analizleri, katılımcıların yaşı ile ÖTÖ-RF arasında negatif ($r=-.19$, $p<.001$), ÖŞÖ-KF arasında pozitif ($r=.19$, $p<.001$) korelasyon olduğunu göstermiştir. Babanın yaşı ile ölçek puanları arasında herhangi bir korelasyon bulunmamıştır. Ölçek puanları arasındaki korelasyon analizleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
YTT-26, Yetişkin EKRÖ-Baba, ÖŞÖ-KF ve ÖTÖ-RF İçin Korelasyon Analizleri

	YTT-26	Yetişkin EKRÖ-Baba	ÖŞÖ-KF	ÖTÖ-RF
YTT-26	-			
Yetişkin EKRÖ-Baba	.40**	-		
ÖŞÖ-KF	-.46**	-.48**	-	
ÖTÖ-RF	.52**	.43**	-.73*	-

YTT-26 (Yeme Tutumları Testi-26), Yetişkin EKRÖ-Baba (Yetişkin Baba Kabul-Red Ölçeği-Baba Formu), ÖŞÖ-KF (Öz Şefkat Ölçeği-Kısa Form) ve ÖTÖ-RF (Öz-Tiksinme Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Form) **: $p<.01$, * $p<.05$

Verilerin eşdoğrusallık varsayımını karşılayıp karşılamadığını görmek için yapılan analiz, çoklu eşdoğrusallığın bir sorun olmadığını göstermiştir (Yetişkin EKRÖ-Baba, Tolerans=.763, VIF=1.310; ÖTÖ-RF, Tolerans=.520, VIF=1.924; ve ÖŞÖ-KF, Tolerans=.482, VIF=2.074). Yetişkin EKRÖ-Baba, ÖTÖ-RF, ÖŞÖ-KF ile oluşturulan çoklu regresyon analiz modelinde bu değişkenler YTT-26 puanlarını anlamlı olarak yordamış ve varyansın %28.8’ini açıklamıştır ($F=52.626$, Düzeltilmiş $R^2=.288$, $p<.001$). Model, ÖŞÖ-KF’nin (Beta=-.09, $t=-1.385$, $p=.17$) YTT-26 puanlarını anlamlı şekilde yordamadığı, Yetişkin EKRÖ-Baba (Beta=.20, $t=4.075$, $p<.001$) ve ÖTÖ-RF (Beta=.36, $t=5.992$, $p<.001$) puanlarının ise anlamlı yordayıcılar olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3

YTT-26 için çoklu doğrusal regresyon analizi

	B	Beta	t	p	R ²
					.288
Yetişkin EKRÖ-Baba	.13	.20	4.075	<.001	
ÖTÖ-RF	.30	.36	5.992	<.001	
ÖŞÖ-KF	-.10	-.09	-1.385	.167	

YTT-26 (Yeme Tutumları Testi-26), Yetişkin EKRÖ-Baba (Yetişkin Baba Kabul-Red Ölçeği-Baba Formu), ÖŞÖ-KF (Öz Şefkat Ölçeği-Kısa Form) ve ÖTÖ-RF (Öz-Tiksinme Ölçeği-Gözden Geçirilmiş Form)

Tartışma

Bu çalışmada, kadınlarda algılanan baba reddi, öz-tiksinme, öz-şefkat ve bozulmuş yeme tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Bulgular, öz-tiksinme düzeyi ve algılanan baba reddi düzeyi ile bozulmuş yeme tutumları arasında pozitif bir korelasyon olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, artan öz-şefkat düzeyleri ile bozulmuş yeme tutumları arasında negatif bir korelasyon saptanmıştır. Regresyon analizi yoluyla, öz-şefkatin değil, daha ziyade öz-tiksinme ve algılanan baba reddinin bozulmuş yeme tutumlarını anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir.

Yeme bozuklukları ve bozulmuş yeme tutumları bağlamında, mevcut literatürün çoğu geleneksel olarak annenin etkilerine odaklanmıştır (Bachar ve ark. 2008; Bauer ve ark. 2013; Canetti ve ark. 2008; Mushquash ve Sherry 2013; Ogden ve Steward 2000). Bununla birlikte, artan sayıda çalışma, babanın bu dinamiklerdeki önemli rolünün altını çizmiştir (Akkese ve ark. 2023; Botta ve Dumlaio 2002; Canals ve ark. 2009; Jones ve ark. 2006; McVey ve ark. 2002; Rowa ve ark. 2001; Swarr ve Richards 1996). Horesh (2015), yeme bozukluğu olanlar, diğer psikiyatrik bozuklukları olanlar ve sağlıklı kontroller olmak üzere üç gruptaki bireyleri karşılaştıran bir çalışma yürütmüştür. Elde ettikleri bulgular, yeme bozukluğu ve diğer psikiyatrik rahatsızlıkları olan bireylerin babalarını daha az ilgili ve daha aşırı korumacı olarak algıladıklarını ve bunun da yeme bozukluğunun belirtilerinin ağırlığı ile pozitif korelasyon gösterdiğini vurgulamıştır. Araştırmacılar, daha az şefkatli babalardan ilgi görmek isteyen kızların, çocuksu bir ilişkiyi sürdürmek, kadınlığa doğru bir olgunlaşmayı atlatmak veya mükemmel görünümüleriyle babalarını cezbetmek için kilo verme yoluna gidebilecekleri teorisini ortaya atmıştır. Benzer şekilde, TYB'li kadınların akranlarına kıyasla babalarından daha fazla reddedilme algıladıklarını ve babalarını agresif, ihmalkâr ve sıcaklıktan yoksun olarak sıfatlandıkları gösterilmiştir. (Dominy ve ark. 2000). Simoes ve Santos (2021) tarafından yeme bozukluğu gelişimi ve yeme bozukluğu psikolojik belirtilerinin devam etmesinin baba-kız ilişkisi üzerinden değerlendirilmesi adın yapılan kapsamlı bir incelemede, babaların olgunlaşmamışlığının, duygusal kopukluğun ve kızlarına karşı empati ve şefkate önemli bir eksiklik olduğunun belirtilmiştir. Ayrıca, Schuetzmann ve ark. (2008) ebeveyn reddi ile duygusal yeme arasında bir ilişki olduğunu bildirmiştir; bu bulgu, Vandewalle ve ark. (2014) tarafından yapılan ve obez gençlerde anne reddini duygusal yeme ile ilişkilendiren bir çalışmada da kısmen yinelenmiştir. Baba-kız ilişkisinin yeme bozukluğu dinamiklerindeki karmaşık rolüne işaret eden biriken kanıtlara rağmen, bilgimiz dahilinde, hiçbir çalışma algılanan baba reddi ile bozulmuş yeme tutumları arasındaki ilişkiyi doğrudan araştırmamıştır. Mevcut araştırmaların çoğu, genel olarak bozulmuş yeme tutumlarından ziyade teşhis edilebilir yeme bozukluklarına odaklanmıştır.

Sonuçlarımız mevcut literatürle bütünleştirildiğinde, baba-kız dinamiğinin hem yeme bozukluklarının hem de bozulmuş yeme tutumlarının ortaya çıkmasında yadsınamaz bir rol oynadığı açıktır. Ancak, rahatsız edici yeme tutumları fiziksel mükemmelliğe ulaşma çabalarından daha fazlasını kapsamakta ve aşırı yeme gibi davranışlara kadar uzanmaktadır. Sonuç olarak, algılanan baba reddi ile bozulmuş yeme tutumları arasındaki ilişki, algılanan yıkıcı baba davranışları nedeniyle kaybedilen kontrolü yeniden kazanmak için yemeğin bir araç olarak hizmet ettiği telafi mekanizmalarını da kapsayabilir. Bu nedenle, algılanan baba reddi ve bozulmuş yeme tutumları arasındaki karmaşık dinamikleri incelemek ve klinik ortamlarda önleyici müdahaleler için potansiyel olarak incelikli stratejileri ortaya çıkarmak için daha fazla araştırma yapılması gerekmektedir.

Bu çalışmada, benlik ilişkili yapılar da araştırılmıştır: öz-tiksinme ve öz-şefkat. Bu kavramlar kabul ve red ile doğrudan ilişkili olmamakla birlikte, babanın kabulü ile öz-şefkat arasında ve babanın reddi ile öz-iğrenme arasında bir bağlantı olduğunu varsayılmıştır. Öz-şefkat bağlamında, bir derleme hem klinik hem de klinik olmayan popülasyonlarda yeme bozukluğu belirtilerinin azalması ve sonuçların iyileşmesi ile öz-şefkatin arasında bir ilişki olduğunu göstermiştir (Braun ve ark. 2016). Yazarlar, öz-şefkat için dört temel rol tanımlamıştır: a) yeme ile ilgili sonuçları doğrudan azaltmak, b) uyumsuz sonuçlarla bağlantılı risk faktörlerinin başlamasını önlemek, c) risk faktörlerinin olumsuz etkilerini hafifletmek ve d) bir risk faktörünün işlediği zinciri kesintiye uğratmak. Tersine, öz-tiksinme, yeme bozukluğu ve bozulmuş yeme tutumlarının bir yönü olan zayıf olma arzusu ile pozitif olarak ilişkilendirilmiştir (Chu ve ark. 2015; Espeset ve ark. 2012; Marques ve ark. 2021; Moncrieff-Boyd ve ark. 2014). Dolayısıyla, öz-tiksinme ve öz-şefkatin yeme tutumlarını spektrumun karşıt uçlarından etkilediği görülmektedir. Dahası, algılanan baba reddi, öz-şefkat ve kendinden iğrenme arasında olduğu gösterilen ilişkiler, bozulmuş yeme tutumlarını etkileme potansiyeline sahip çift yönlü bir ilişkiye işaret etmektedir. İlginç bir şekilde, regresyon analizimiz, öz-şefkatten ziyade öz-tiksinmenin yeme tutumları için önemli bir yordayıcı değere sahip olduğunu ve gelecekteki araştırmalar için yeni bir yol sunduğunu ortaya koymuştur. Tiksinme olgusu ile yemekle ilgili faktörler arasındaki yakın bağlar göz önüne alındığında, bu bağlamda tiksinme şefkatten daha güçlü bir etkiye sahip olabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. İlk olarak, sadece Türkiye’de yaşayan kadınlara odaklanmamız bulgularımızın genellenebilirliğini kısıtlamakta, cinsiyet ve kültürün etkilerini incelemeyi engellemektedir. İkinci olarak, çevrimiçi olarak ölçeklerin sunulması kısıtlılık olarak değerlendirilebilir ancak COVID-19 pandemisi sonrası çevrimiçi sistemlerin öne çıkması, bunun bir sınırlama olarak kabul edilip edilmemesi gerektiği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır. Üçüncü olarak, kesitsel tasarım bulgularımızdan nedensel çıkarımlar yapılmasını engellemektedir. Son olarak, baba etkilerine ve benlikle ilgili iki kavrama odaklanılması, anne ilişkilerinin ve benlikle ilgili diğer yapıların etkilerini dışarıda bırakmaktadır.

Sonuç olarak, algılanan baba reddi arttıkça ve kişi kendinden daha fazla tiksindikçe yeme tutumlarındaki bozulmalar da artmaktadır, kişinin kendisine karşı şefkati arttığında ise bozulmuş yeme tutumu azalmaktadır. Yani kişi kendisini ne kadar babası tarafından reddedilmiş hisseder ve kendisinden ne kadar tiksiniirse yeme tutumları o düzeyde bozulmaktadır. Bu da bizlere hem kendiliğe karşı tutum hem de baba ilişkideki kadının bu ilişki nasıl değerlendirdiğinin yemem tutumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Çalışmaların büyük bir çoğunluğu anneye odaklanmakla birlikte sunmuş olduğumuz bu veriler babanın nasıl algılandığının da önemli olduğunu göstermektedir. Bununla beraber babanın nasıl algılandığı ile kişinin kendisine karşı nasıl tutumlar sergilediği arasında bir ilişki mevcuttur ancak çalışmamızın dizaynı hangisinin daha önce geldiğini ortaya koyabilecek nitelikte değildir. Dolayısıyla bu ilişkilerin doğasının aydınlatılması için daha geniş örneklemde boylamsal çalışmalar gerekmektedir.

Kaynaklar

- Akkese, M. N., Treasure, J. ve Himmerich, H. (2023). Fathers' Role in Bulimia Nervosa: A Systematic Review. *European Psychiatry*, 66(S1), S425.
- Allison, K. C. ve Park, C. L. (2004) A Prospective Study of Disordered Eating among Sorority and Nonsorority Women. *International Journal of Eating Disorders*, 35(3), 354-358.
- Bachar, E., Kanyas, K., Latzer, Y., Canetti, L., Bonne, O. ve Lerer, B. (2008). Depressive tendencies and lower levels of self-sacrifice in mothers, and selflessness in their anorexic daughters. *European Eating Disorders Review: The Professional Journal of the Eating Disorders Association*, 16(3), 184-190.
- Bahtiyar, B. ve Yıldırım, A. (2019). Self-Disgust Scale-Revised: Turkish adaptation, validity and reliability (tur). *Turkish Journal Clinical Psychiatry*, 22(3), 304-315.
- Bauer, K. W., Bucchianeri, M. M. ve Neumark-Sztainer, D. (2013). Mother-reported parental weight talk and adolescent girls' emotional health, weight control attempts, and disordered eating behaviors. *Journal of eating disorders*, 1(1), 1-8.
- Bektas, S., Keeler, J. L., Anderson, L. M., Mutwalli, H., Himmerich, H. ve Treasure, J. (2022). Disgust and self-disgust in eating disorders: a systematic review and meta-analysis. *Nutrients*, 14(9), 1728.
- Botta, R. A. ve Dumlaio, R. (2002). How Do Conflict and Communication Patterns Between Fathers and Daughters Contribute To or Offset Eating Disorders?. *Health Communication*, 14(2), 199-219.
- Braun, T. D., Park, C. L. ve Gorin, A. (2016). Self-compassion, body image, and disordered eating: A review of the literature. *Body image*, 17, 117-131.
- Calam, R. ve Waller, G. (1998). Are eating and psychosocial characteristics in early teenage years useful predictors of eating characteristics in early adulthood? A 7-year longitudinal study. *International Journal of Eating Disorders*, 24(4), 351-362.
- Canals, J., Sancho, C. ve Arija, M. V. (2009). Influence of parent's eating attitudes on eating disorders in school adolescents. *European child & adolescent psychiatry*, 18, 353-359.
- Canetti, L., Kanyas, K., Lerer, B., Latzer, Y. ve Bachar, E. (2008). Anorexia nervosa and parental bonding: the contribution of parent-grandparent relationships to eating disorder psychopathology. *Journal of clinical psychology*, 64(6), 703-716.
- Chu, C., Bodell, L. P., Ribeiro, J. D. ve Joiner, T. E. (2015). Eating disorder symptoms and suicidal ideation: The moderating role of disgust. *European Eating Disorders Review*, 23(6), 545-552.
- Cordero, E. D. ve Israel, T. (2009). Parents as protective factors in eating problems of college women. *Eating Disorders*, 17(2), 146-161.
- Dedeler, M., Akun, E. ve Durak Batigun, A. (2017). Turkish adaptation of adult parental acceptance-rejection questionnaire short form. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30(3), 181-193.
- Delene, L. M. ve Brogowicz, A. A. (1990). Student healthcare needs, attitudes, and behavior: Marketing implications for college health centers. *Journal of American College Health*, 38(4), 157-164.
- Dominy, N. L., Johnson, W. B. ve Koch, C. (2000). Perception of parental acceptance in women with binge eating disorder. *The Journal of Psychology*, 134(1), 23-36.
- Espeset, E. M., Gulliksen, K. S., Nordbø, R. H., Skårderud, F. ve Holte, A. (2012). The link between negative emotions and eating disorder behaviour in patients with anorexia nervosa. *European Eating Disorders Review*, 20(6), 451-460.

- Ergüney-Okumuş, F. E. ve Sertel-Berk, H. Ö. (2019). Yeme Tutum Testi kısa formunun (YTT-26) Üniversite örnekleminde Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 40(1), 57-78.
- Garner, D. M. ve Garfinkel, P. E. (1979). The Eating Attitudes Test: An index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychological medicine*, 9(2), 273-279.
- Horesh, N., Sommerfeld, E., Wolf, M., Zubery, E. ve Zalsman, G. (2015). Father–daughter relationship and the severity of eating disorders. *European Psychiatry*, 30(1), 114-120.
- Johnson, C., Crosby, R., Engel, S., Mitchell, J., Powers, P., Wittrock, D. ve Wonderlich, S. (2004). Gender, ethnicity, self-esteem and disordered eating among college athletes. *Eating Behaviors*, 5(2), 147-156.
- Jones, C. J., Leung, N. ve Harris, G. (2006). Father-daughter relationship and eating psychopathology: The mediating role of core beliefs. *British Journal of Clinical Psychology*, 45(3), 319-330.
- Keski-Rahkonen, A. ve Mustelin, L. (2016). Epidemiology of eating disorders in Europe: prevalence, incidence, comorbidity, course, consequences, and risk factors. *Current opinion in psychiatry*, 29(6), 340-345.
- Leon, G. R., Fulkerson, J. A., Perry, C. L. ve Cudeck, R. (1993). Personality and behavioral vulnerabilities associated with risk status for eating disorders in adolescent girls. *Journal of abnormal psychology*, 102(3), 438-444.
- Marques, C., Simão, M., Guiomar, R. ve Castilho, P. (2021). Self-disgust and urge to be thin in eating disorders: how can self-compassion help?. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 26(7), 2317-23-24.
- McVey, G. L., Pepler, D., Davis, R., Flett, G. L. ve Abdolell, M. (2002). Risk and protective factors associated with disordered eating during early adolescence. *The Journal of Early Adolescence*, 22(1), 75-95.
- Moncrieff-Boyd, J., Byrne, S. ve Nunn, K. (2014). Disgust and anorexia nervosa: confusion between self and non-self. *Advances in Eating Disorders: Theory, Research and Practice*, 2(1), 4-18.
- Mushquash, A. R. ve Sherry, S. B. (2013). Testing the perfectionism model of binge eating in mother–daughter dyads: A mixed longitudinal and daily diary study. *Eating behaviors*, 14(2), 171-179.
- Neff, K. D. (2003). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and identity*, 2(3), 223-250.
- Ogden, J. ve Steward, J. (2000). The role of the mother-daughter relationship in explaining weight concern. *International Journal of Eating Disorders*, 28(1), 78-83.
- Overton, P. G., Markland, F. E., Taggart, H. S., Bagshaw, G. L. ve Simpson, J. (2008). Self-disgust mediates the relationship between dysfunctional cognitions and depressive symptomatology. *Emotion*, 8(3), 379.
- Overton, P. G., Powell, P. A. ve Simpson, J. (Eds.). (2018). *The revolting self: Perspectives on the psychological, social, and clinical implications of self-directed disgust*. Routledge.
- Powell, P. A., Overton, P. G. ve Simpson, J. (2018). Reflections on the revolting self: A commentary and further directions. In *The revolting self* (pp. 243-255). Routledge.
- Raes, F., Pommier, E., Neff, K. D. ve Van Gucht, D. (2011). Construction and factorial validation of a short form of the self-compassion scale. *Clinical psychology & psychotherapy*, 18(3), 250-255.
- Rohner, R. P., Khaleque, A. ve Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 73-87.
- Rohner, R. P. ve Ali, S. (2020). Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ). *Encyclopedia of personality and individual differences*, 3425-3427.

- Rowa, K., Kerig, P. K. ve Geller, J. (2001). The family and anorexia nervosa: Examining parent-child boundary problems. *European Eating Disorders Review: The Professional Journal of the Eating Disorders Association*, 9(2), 97-114.
- Schuetzmann, M., Richter-Appelt, H., Schulte-Markwort, M. ve Schimmelmann, B. G. (2008). Associations among the perceived parent-child relationship, eating behavior, and body weight in preadolescents: results from a community-based sample. *Journal of Pediatric Psychology*, 33(7), 772-782.
- Simões, M. D. M. ve Santos, M. A. D. (2021). Paternity and parenting in the context of eating disorders: An integrative literature review. *Psicologia: Teoria e Pesquisa*, 37.
- Vandewalle, J., Moens, E. ve Braet, C. (2014). Comprehending emotional eating in obese youngsters: the role of parental rejection and emotion regulation. *International Journal of Obesity*, 38(4), 525-530.
- Yıldırım, F. B., Onaylı S. ve Taşkesen, N. (2023). Psychometric Properties of Self-Compassion Scale-Short Form in a Turkish Young Adult Sample. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 23-34.